kollektivavtalet och göra visst tillägg för de allmänna drivningsomkostnaderna.

Även om anvisningarna anknyter till konjunkturernas växlingar så sker detta dock icke i tillräcklig grad. Rotvärdena varierar inom mycket vidare gränser än bruttopriserna. Rationaliseringsåtgärderna dämpar visserligen dessa svängningar, men i långsam takt och torde aldrig kunna åstadkomma likformighet i fråga om variationerna på brutto- och nettosidorna. Jag ser det som ett rättvisekrav, att frågan upptages till omprövning. Den meningen delas säkerligen av alla sakkunniga på området här i Norrland, icke blott av dem, som biträda länsstyrelserna såsom skogssakkunniga utan av alla, som biträder de skattskyldiga med utredningar rörande avdrag vid avverkning å områden, som upplåtes med nyttjanderätt eller servitutsrätt för obegränsad tid mot engångsersättning. Dylika upplåtelser sker till övervägande del i mycket bättre avsättningslägen än de, för vilka omkostnadsklassen är ett uttryck. Vattenreglering och vägomläggningar dominera bland markupplåtelserna, och då gäller det ju de bästa avsättningslägena.

RN:s anvisningar är en schablon och det går inte att undvika otillfredsställande resultat i det enskilda fallet. — Arrangemanget med fastighetstaxeringens faktorer i botten har dock godkänts av skogsägarnas representant i RN. Faktorerna blir givetvis efter hand föråldrade. Man får anta att otidsenliga faktorer korrigeras vid den kommande allmänna fastighetstaxeringen.

Red.

JO:s ämbetsberättelse till 1964 års riksdag

Av kammarrättsrådet Bo Lagergren

Redogörelsen begränsas till de JO-uttalanden, som ansetts vara av särskilt intresse för den praktiskt verksamme taxeringsmannen.

Förfarandet i taxeringsnämnd (Ämbetsberättelsen s. 559 ff)

På grund av stadgandet i § 113 regeringsformen — enligt vilket taxeringsmän, som riksdagens bevillningsföreskrifter å dess vägnar tillämpa, ej skola för debitering eller taxering kunna till något ansvar ställas — kan JO vid prövningen av anförda klagomål icke ingå på bedömning av taxeringsnämndernas avgöranden i materiellt hänseende. JO kan således endast pröva om vid handläggningen förekommit fel av formell natur. I 1962 års ämbetsberättelse (s. 446 o. f.) lämnades vissa exempel på oriktig handläggning hos taxeringsnämnderna. (Se Skattenytt 1962 s. 53 ff.)

JO exemplifierar även i år en del brister, som är belysande, och därför här återges:

1. *Uppgiftsplikt rörande bilkostnader.* Vid taxeringen av en auktoriserad revisor J. förelåg till bedömande hur vissa kostnader, som denne haft, och viss ersättning, som han uppburit för en i sin förvärvsverksamhet använd bil, skulle behandlas i beskattningshänseende. I denna fråga förekom viss skriftväxling mellan ordföranden i taxeringsnämnden och J., därvid ordföranden slutligen anmanade

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:37

denne att vid vite av 300 kronor inom sex dagar efter anmaningens mottagande lämna på visst sätt specificerade uppgifter om antalet privat och i tjänsten körda mil ävensom kostnaderna för bilen. J. påtalade anmaningen och ifrågasatte hos JO om skattskyldig som använde bil i sin förvärvsverksamhet, hade laga skyldighet att föra noggranna anteckningar i s. k. körjournal över antalet körda mil samt om det kunde anses tillbörligt att skattskyldig vid vite ålades en uppgiftsplikt, som han kunde fullgöra på ett korrekt sätt endast under förutsättning att han fört sådan körjournal.

Vid ärendets avgörande anförde JO följande:

Såsom J. i klagoskriften anfört torde de honom avfordrade uppgifterna icke ha kunnat lämnas utan tillgång till mycket utförliga anteckningar om körningar med bilen och ändamålet med desamma. Någon laga skyldighet att föra dylika anteckningar har icke ålegat honom. Det torde emellertid icke vara ovanligt att skattskyldiga, som bruka bil i sin förvärvsverksamhet, ändock föra mer eller mindre utförliga anteckningar av berört slag. I betraktande härav har taxeringsnämndsordföranden väl haft anledning fråga J., i vad mån han kunde lämna uppgifter till ledning för sin taxering i de hänseenden ordföranden begärt. Däremot finner jag fog icke ha funnits för ordförandens åtgärd att anmana J. vid vite att lämna uppgifter i den vidsträckta omfattning som skett.

Vid bedömandet av det befogenhetsöverskridande som ägt rum fann JO särskilt böra beaktas, att anmaningen på J:s begäran återkallats sedan J. lämnat vissa upplysningar angående bilens användning. På grund därav och då sakens beskaffenhet icke påkallade vidare åtgärd från JO:s sida lät JO bero vid vad som förekommit.

2. *Skattskyldigs rätt att yttra sig innan slutlig avvikelse sker:* Jämlikt 65 § taxeringsförordningen gäller, att om anledning förekommer att åsätta skattskyldig taxering med avvikelse från självdeklaration skall, där hinder ej möter, tillfälle beredas den skattskyldige att yttra sig i frågan; dock att detta ej är nödigt i fråga om felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende eller då eljest yttrande av den skattskyldige uppenbarligen icke är erforderligt för frågans bedömande.

JO framhåller, att taxeringsnämndsordförande ofta som skäl för underlåtenheten att höra den skattskyldige åberopar, att den skattskyldiges hörande icke ansetts erforderligt med hänsyn till det ringa belopp, som avvikelsen representerat, eller på grund av att nämnden besuttit tillräcklig kännedom om förhållandena i fråga. Som exempel på sistnämnda förhållande kan nämnas, att taxeringsnämnden i ett fall, där den skattskyldige under hänvisning till en bristfällig specifikation yrkat avdrag för resekostnader i förvärvskällan inkomst av jordbruksfastighet med 1.605 kronor, ansett specifikationen jämte nämndens lokalkännedom utgöra tillräcklig grund för att utan den skattskyldiges hörande vägra avdrag för 900 kronor av nämnda belopp. JO fann att med hänsyn till den avsevärda reduktion av resekostnadsavdraget, som ifrågasatts, och beskaffenheten av den lämnade specifikationen sådant förhållande uppenbarligen icke förelåg som berättigade underlåtenheten att höra den skattskyldige. Skulle *tidsnöd* råda är detta ej hel-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:37

ler någon giltig ursäkt. Taxeringsnämnden har då att — *med godtagande av den skattskyldiges uppgifter* — hos taxeringsintendenten för erforderlig åtgärd anmäla det spörsmål som nämnden funnit böra närmare undersökas.

3. *Bristande motivering* i de slutliga avvikelsebeskeden: Bestämmelsen i 69 § taxeringsförordningen, att den skattskyldige vid avvikelse från självdeklaration skall erhålla underrättelse om i vilka hänseenden deklarationen frångåtts samt om skälen därför, tillämpas ofta på ett otillfredsställande sätt. Även om det ligger i sakens natur, att icke alltför höga krav kunna uppställas på utförligheten och avfattningen av dylika besked, måste nämligen krävas, att desamma utformas på ett sätt som gör det möjligt för den skattskyldige att förstå de överväganden, som legat till grund för taxeringsnämndens beslut. Det är eljest icke möjligt för denne att avgöra om han kan åtnöjas därmed samt huru han i händelse av överklagande skall argumentera. Vid inspektioner har iakttagits att avvikelsebesked i många fall helt saknat motivering eller endast motiverats i allmänna ordalag.

En person L. yrkade i sin år 1961 avgivna självdeklaration avdrag för kostnader för resor med egen bil melllan bostaden i Hägernäs och arbetsplatsen i Södertälje. Till stöd för yrkandet bifogade L. utförliga uppgifter till belysande av den tidsvinst han gjorde genom att färdas med egen bil samt utredning om färdkostnaderna. Taxeringsnämnden medgav icke det begärda avdraget, 2.425 kronor, varom L. underrättades sålunda: ”Avdrag för resekostnader medgives med kronor 1.200 motsvarande kostnaderna vid resor med allmänna kommunikationsmedel.” Sedan L. hos JO påtalat, att underrättelsen icke innehöll de skäl på vilka avvikelsen grundats, inhämtade JO yttrande från taxeringsnämndens ordförande.

Ordföranden ursäktade sig med att sådan motivering varit överflödig med hänsyn dels till att riksskattenämndens anvisningar ”i detta fall gällde” och dels till att av underrättelsen framgick, att taxeringsnämnden ”icke hade funnit deklaranten berättigad till avdrag för kostnaderna för dagliga resor med egen bil till och från arbetsplatsen”. Slutligen framhöll ordföranden, att L. genom tidigare av taxeringsintendenten anförda besvär (rörande tidigare års taxeringar) fått en grundlig kännedom om i vilket avseende han icke uppfyllde fordringarna för avdragsrätt.

JO anförde: Såsom framgår av 69 § taxeringsförordningen saknar angivna uppfattning stöd i gällande bestämmelser, och den kan ej heller från någon synpunkt godtagas. Vidare är att märka att de i ärendet avhandlade anvisningarna icke voro bindande för taxeringsnämnderna och att L. med hänsyn härtill, i saknad av klargörande besked härutinnan, icke kunde veta att skälet till taxeringsnämndens beslut var att den icke ansett sig kunna godtaga de faktiska uppgifter och upplysningar L. lämnat, helst som vederbörande taxeringsnämnder vid 1958—1960 års taxeringar icke synas ha haft något att invända i berörda hänseende. Det var ju långt ifrån uteslutet att nämnden, med hänsyn till det utvecklade kommunikationsnätet i Stockholmsområdet, icke ansett sig böra medgiva avdrag på sätt L. begärt, oavsett att nämnden icke haft några mer vägande in-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:37

vändningar mot dennes utredning. Uppenbarligen var det av stor betydelse för L. att ha besked i dessa frågor, då han skulle överklaga taxeringsnämndens beslut. Det var därför påkallat att i underrättelsen om avvikelse lämna upplysningar härom. Med vilken utförlighet sådant besked skall utformas är en bedömningsfråga. Uppenbarligen kunna på taxeringsnämnderna, vilka ofta arbeta under stor tidsnöd, icke ställas allt för stora krav i detta hänseende.

Förfarandet i prövningsnämnd (Ämbetsberättelsen s. 564 ff)

I vilken utsträckning taxeringsintendent har att förebringa utredning till stöd för ett bestridande av skattskyldigs ändringsyrkande och i vad mån intendenten bör närmare utveckla sitt ståndpunktstagande i rättsfrågor är ett spörsmål, som enligt JO får bedömas med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Saken har varit föremål för bedömning i följande fall. I ett mål hade tvist rått om tjänstgöringstraktamente från kyrkokassa var skattepliktig intäkt eller om traktamentet var att anse som skattefritt statligt traktamente (kyrkokassan = staten?). Det var alltså ett mycket intrikat avgörande ur rättslig synpunkt. Taxeringsintendenten uppgav — i anledning av klagomål hos JO från en prästman — att han varit tveksam, huruvida den omstridda ersättningen var av skattepliktig natur (och därför yttrat sig relativt summariskt), enär han ansett önskvärt att frågan finge prövas av skattedomstol. JO konstaterade först, att tjänstefel icke låg vederbörande till last men följande principuttalande gjordes: Intendentens tvekan huruvida ersättningen utgjorde skattepliktig intäkt borde enligt min mening ha föranlett honom att hos vederbörande myndighet söka utröna karaktären i beskattningshänseende av den ersättning, varom i målet var fråga, för att därigenom få klarlagt, huruvida fog fanns för honom att ställa sig avvisande till den skattskyldiges talan. Den omständigheten, att — såsom intendenten anfört — något avgörande av skattedomstol i liknande fråga icke var för honom känt, kan icke anses ha fritagit honom från skyldigheten att förebringa erforderlig utredning. Fastmera tala vissa omständigheter för att intendenten bort nedlägga särskild omsorg på att utreda det omtvistade spörsmålet. En sådan omständighet var intendentens önskan att frågan bleve föremål för principiellt ställningstagande av skattedomstol. Det synes nämligen angeläget att spörsmål, som kunna ha intresse från prejudikatsynpunkt, belysas så allsidigt som möjligt även från den fiskaliska sidan i syfte att åt målet skänka största möjliga värde från angiven synpunkt. Särskild anledning att utveckla skälen för sin ståndpunkt hade intendenten även i motpartens utförliga argumentering, som otvivelaktigt påkallade en objektivt mera tungt vägande insats från den fiskaliska sidan, inte minst för att motverka, att motparten ingavs föreställningen — om än oriktig — att hans sak icke behandlades med tillbörlig omsorg.

Fullföljd hos överdomstolarna (Ämbetsberättelsen s. 380 ff)

Taxeringsintendenternas arbetsbörda och skatteprocessers långdragenhet.

En skattskyldig påtalade hos JO, att en taxeringsintendent varit orsaken till en långt utdragen skatteprocess rörande rätt till avdrag för resekostnader (ett

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:37

s. k. minutmål). Kammarrätten fann att vederbörande inbesparat 1½ timme per dag och medgav i likhet med taxeringsnämnden avdrag med 3.400 kr. mot av prövningsnämnden medgivna 1.200 kr. Målet avsåg 1958 års taxering och kammarrätten, dit handlingarna inkom i jan. 1962, dömde i mars 1962. Dessförinnan hade den skattskyldige gjort upprepade hänvändelser bland annat till JO angående förment obehörigt dröjsmål från taxeringsintendentens sida. Frågan härom saknar här aktualitet. Nu klagade emellertid taxeringsintendenten hos Regeringsrätten med nya långa väntetider för den skattskyldige och nya klagomål hos JO mot taxeringsintendenten. Den grannlaga avvägningen om ett överklagande i Regeringsrätten i sådant fall skall ske, blev föremål för ett uttalande av JO, som här återges:

Då de arbetskrafter som stodo till förfogande icke voro tillräckliga för den stora arbetsbördan, var det uppenbarligen av synnerlig vikt att de tillgängliga arbetskrafterna på taxeringskontoret disponerades på ett ändamålsenligt sätt under tillbörligt hänsynstagande till såväl de fiskaliska intressena som de enskilda rättssökandenas intresse av ett snabbt avgörande av målen. Anhopning av göromål får sålunda icke leda till att viktiga enskilda intressen sättas tillbaka för fiskaliska överväganden av mindre angelägenhetsgrad. Det besvärliga arbetsläget aktualiserade frågan om det fiskaliska intresset av att fullfölja skattemålet till regeringsrätten var så stort, att den skattskyldiges intresse av ett snabbt avgörande av tvisten borde vika för det fiskaliska intresset. Vid bedömandet av denna avvägningsfråga var bl. a. följande att beakta. Skattetvisten avsåg ett förhållandevis litet belopp. Frågan om rätten till avdrag hade redan prövats i tre instanser, därvid tvisten på grund av arbetsförhållandena på taxeringskontoret dragit ut på tiden på ett sätt, som uppenbarligen varit menligt för den skattskyldige. Ett fullföljande av målet skulle medföra ytterligare dröjsmål på grund av att arbetskraftsförhållandena på taxeringskontoret icke tillåto ett skyndsamt utvecklande av de anförda besvären. Eftersom avgörandet av tvisten måste grundas på trafikförhållandena under år 1957 kan JO för sin del icke finna att utgången av skattemålet hade sådan prejudicerande betydelse att det — trots tvistemålets ringa storlek och övriga här berörda omständigheter — i rådande arbetsläge fanns tillräckliga skäl att fullfölja målet till regeringsrätten med det dröjsmål med tvistens avgörande som skulle bli en följd härav. Det hade icke heller varit opåkallat att viss hänsyn tagits till den stora arbetsbörda som åvilar regeringsrätten.

Det är emellertid uppenbart att man kan ha olika meningar om det var påkallat att fullfölja målet. Taxeringsintendentens ställningstagande i denna omdömesfråga kan därför icke bli föremål för erinran. JO har med det sagda endast velat betona att det är ett allmänt och enskilt intresse av synnerlig vikt att skattemål, där tvisten rör ett förhållandevis litet belopp, icke tillåtes draga ut på tiden på sätt som här skett och medföra kostnader för det allmänna och för enskild vilka icke stå i rimligt förhållande till tvisteföremålets värde.

Om protokollsskrivning hos Prövningsnämnd (Ämbetsberättelsen s. 385)

Vid inspektion av en länsstyrelse iakt-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:37

togs vid granskning av ett antal prövningsnämndsakter, att nämndens beslut i stor utsträckning motiverats i allmänt hållna ordalag såsom "med hänsyn till vad i målet förekommit" och liknande. Protokollen innehöllo genomgående en uttömmande redogörelse för taxeringsintendentens ståndpunkt i målen — i regel genom återgivande in extenso av såväl dennes yrkanden som yttranden — under det att vad den skattskyldige anfört behandlades ytterst kortfattat.

JO har vid ärendets slutliga avgörande — under erinran om att prövningsnämndens skrivsätt föranletts av stor arbetsbörda och otillräcklig personal — framfört följande synpunkter och önskemål:

Vid flera tillfällen har iakttagits att prövningsnämndernas protokoll avfattas så att taxeringsintendentens yttranden och yrkanden återges in extenso eller i varje fall mycket utförligt samtidigt som den skattskyldiges ståndpunkt icke alls eller endast kortfattat angives. Ett dylikt sätt att utforma prövningsnämnds protokoll är ägnat att ge den skattskyldige det sakligt sett oriktiga intrycket att taxeringsintendenten har ett dominerande inflytande på prövningsnämndens beslut, i all synnerhet om detta — såsom JO ofta sett exempel på — motiveras allenast med en hänvisning till vad intendenten anfört eller till vad i målet förekommit.

Med hänsyn till prövningsnämndens ställning såsom opartisk besvärsinstans och till den huvudsakligen domstolsmässiga karaktär, som prövningsnämndens handläggning av besvärsmålen numera bör ha, måste det anses direkt olämpligt, att prövningsnämndens protokoll så avfattas att det ordagrant återger vad taxeringsintendenten anfört men endast kortfattat eller icke alls anger den skattskyldiges ståndpunkt.

De nu anförda synpunkterna överensstämma helt med vad som anförts i en inom finansdepartemntets rättsavdelning utarbetad promemoria rörande vissa förslag och rekommendationer rörande rationalisering av arbetsmetoder, som framlagts i en av statens organisationsnämnd avlämnad rapport över organisationsundersökningar vid prövningsnämndskanslier m. m. Nämnda promemoria, som fogats vid ett kungl. brev den 2 juni 1961 till länsstyrelsen i Stockholms län, har tillställts även övriga länsstyrelser.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:22:37